

Шостацька Марія Олександрівна

доктор філософії

заступник директора з виховної роботи

Вінницький медичний фаховий коледж ім. акад. Д.К.Заболотного

м.Вінниця, Україна

mariashostatska@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-1835-8348>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОГО РОЗВИТКУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

Анотація. Актуальність даної проблеми полягає в аналізі закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців охорони здоров'я в закладах вищої та освіти. Описано основні принципи, методи та підходи, що застосовуються у міжнародній практиці для підготовки медичних кадрів. Зокрема, акцентується увага на ефективних моделях навчання, таких як використання симуляційних технологій, малих груп та інтерактивних методик, що значно підвищують рівень практичних навичок у медичних працівників. Метою статті є вивчення професійної підготовки майбутніх фахівців охорони здоров'я в системі безперервного розвитку в закладах вищої освіти в Польщі. Методи дослідження: емпіричні (спостереження та порівняння), методи теоретичного дослідження (ретроспективний аналіз), статистичні методи дослідження. Аналізується тенденція міграції медичних кадрів та їх прагнення до професійного вдосконалення, що підкреслює важливість створення сприятливих умов для медиків в Україні. У закордонних навчальних закладах значну увагу приділяють поєднанню теоретичних знань із практичними навичками, що дозволяє студентам набувати реального досвіду у клінічній практиці під керівництвом досвідчених наставників. Використання модульної системи навчання в багатьох університетах сприяє інтеграції різних дисциплін і спеціалізацій, що дає змогу майбутнім медичним фахівцям швидко реагувати на зміни в галузі охорони здоров'я. Підвищення кваліфікації медичних працівників є обов'язковим і включає курси післядипломної освіти, сертифікаційні веб-заходи, стажування та участь у конференціях. Закордонні програми мають міжнародну спрямованість, що сприяє розвитку глобального медичного досвіду і обміну знаннями. Впровадження новітніх технологій, таких як симуляційне і дистанційне навчання, а також інтерактивні платформи, дозволяє створювати безпечне середовище для навчання складним медичним маніпуляціям. Закордонні навчальні заклади дотримуються міжнародних стандартів, що забезпечує високий рівень медичної освіти та акредитацію програм в міжнародних організаціях. Індивідуалізований підхід до навчання дозволяє здобувачам освіти отримувати знання, що відповідають їхнім кар'єрним цілям і спеціалізації.

Ключові слова: майбутні фахівці охорони здоров'я, вища освіта, безперервний професійний розвиток, професійне вдосконалення, європейські стандарти.

Вступ. В умовах глобалізації та інтеграції в міжнародний освітній простір важливим є вивчення і адаптація кращих практик підготовки медичних фахівців з урахуванням сучасних вимог. Закордонний досвід дозволяє отримати нові підходи до навчання, вдосконалення програм і методик, що сприяє підвищенню якості освіти та професійної підготовки. Оскільки охорона здоров'я є стратегічно важливою галуззю для кожної країни, дослідження міжнародного досвіду допоможе оптимізувати освітні процеси в Україні, покращити підготовку майбутніх медичних працівників та забезпечити високий рівень їх професійної кваліфікації.

Життя і здоров'я людини є головною цінністю сучасної цивілізації. Потреба у збереженні та зміцненні здоров'я спричиняє попит на фахівців, які використовують як медичні, так і профілактичні, реабілітаційні та домедичні методи, що прискорює одужання та покращує рівень здоров'я населення. Охорона здоров'я в закладах вищої та передвищої освіти в Україні нині стрімко розвивається, створюючи потребу в спеціалістах. Однак, розвиток медичної реабілітації в Україні має помірні успіхи, і важливим є вивчення досвіду професійної підготовки фахівців у Європі та світі. Аналіз закордонних освітніх систем дозволить оптимізувати розвиток цієї галузі в Україні. Незважаючи на важливість цього питання, вітчизняна наука недостатньо досліджувала міжнародний досвід із підготовки майбутніх фахівців охорони здоров'я згідно проблеми. Професійний розвиток медичного персоналу є важливим напрямком кадрової політики

та завданням управління людськими ресурсами. Розробка нових навчальних моделей і педагогічних технологій для безперервного професійного розвитку лікарів стає актуальною темою наукових досліджень. Однак досі залишається невирішеним питання підготовки та перепідготовки медичних працівників щодо надання екстреної медичної допомоги. Недостатня міжнародна співпраця та недосконала система навчання на догоспітальному етапі є важливими проблемами. Зростаюча кількість лікарів, які отримали освіту десятки років тому, вимагає вдосконалення знань відповідно до актуальних європейських стандартів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження, зокрема, таких авторів, як В. Богомаз, Ю. Пацюрко, Я. Пилипець, Л. Гера, В. Chakravarthy, E. Ter Haar, S. Bhat, I. Vizniuk, S. Dolynnyi, та ін., підкреслюють значення вивчення міжнародного досвіду для покращення професійної підготовки фахівців у цій сфері в Україні [1–5]. Закон України «Про вищу освіту» (2014) визначає загальні положення щодо підготовки та підвищення кваліфікації всіх спеціалістів, у тому числі медичних працівників. Згідно з Законом України «Про екстрену медичну допомогу» (2012), підготовка медичних працівників для системи екстреної медичної допомоги здійснюється центральними органами виконавчої влади у сфері охорони здоров'я та освіти. Закон «Про професійний розвиток працівників» (2012) визначає можливості формального та неформального навчання медиків.

Метою статті є вивчення професійної підготовки

майбутніх фахівців охорони здоров'я в системі безперервного розвитку в закладах вищої освіти Польщі. **Методи дослідження:** емпіричні (спостереження та порівняння), методи теоретичного дослідження (ретроспективний аналіз), статистичні методи дослідження.

Виклад основного матеріалу. З 2009 року за підтримки професійних організацій України та Польщі лікарі проходили цикл тематичного удосконалення за програмою Advanced Life Support (ALS) Європейської ради реанімації, що є важливим елементом безперервного професійного розвитку лікарів за кордоном [2; 5].

Ретроспективне дослідження було проведене у 2021 році шляхом анонімного анкетування 210 лікарів з України, які в 2021–2022 роках проходили курси з реанімаційних заходів ALS у Кракові (Польща). Курси проводилися польським Освітнім центром за програмою Європейської ради реанімації українською мовою. За місяць до курсу слухачі отримували електронний підручник для самостійного вивчення. Навчання включало інтенсивний практичний тренінг, де 80% часу відводилося на відпрацювання практичних навичок на манекенах. Кожна група (16–18 осіб) працювала з двома інструкторами, а навички оцінювалися протягом тренінгу [2; 3; 4].

Після завершення курсу проводився іспит, що складався з тестування рівня знань та демонстрації практичних навичок на манекені. До іспиту допускали слухачів, які не пропустили заняття та успішно виконали всі практичні вправи. Оцінювалася правильність ведення процедури надання допомоги. Якщо слухач припускався помилки, практична частина іспиту не зараховувалась, і йому надавали можливість скласти іспит вдруге. Після успішного складання курсу та іспиту видавався сертифікат Єв-

ропейської ради реанімації, інформація вносилась до бази даних Ради. 210 лікарям, які пройшли навчання, було надіслано анкети для оцінки ефективності підготовки за цією програмою [2; 4].

З 210 лікарів, яким було надіслано анкету, відповіли 67 (31,82%), серед яких 27 чоловіків та 40 жінок. Респонденти представляли 11 спеціальностей, зокрема анестезіологію, урологію, кардіологію та інші. Середній вік респондентів – $44,26 \pm 2,62$ роки. 43 лікарі працювали тільки в державному секторі, 16 – тільки в приватному, а 28 – в обох, що частково відображає розподіл медичних кадрів у великих містах України. Статистичний аналіз результатів був виконаний за допомогою програми Microsoft Excel.

За результатами анкетування, навчання за кордоном зацікавило переважно молодих лікарів, які ще не отримали кваліфікаційної категорії (52,26%). З 47 опитаних лікарів, 13 не були атестовані, 7 мали другу, 8 – першу, 17 – вищу категорію. Навчання за кордоном є новим форматом професійного удосконалення для українських лікарів. Згідно з дослідженням, лише 3,67% лікарів-анестезіологів з районних лікарень України проходили стажування за кордоном. Для 82,24% респондентів досвід навчання за кордоном був першим. Всі учасники фокус-групи рекомендували цей формат навчання своїм колегам.

Таким чином, саме самооцінка є важливим інструментом планування професійного розвитку. Лікарі оцінили свої знання та навички з реанімації «до» «після» курсу ALS (рис. 1). Рівень теоретичних знань до курсу був $47,41 \pm 1,57$, після – $91,34 \pm 3,12$ балів за рівнем достовірності ($p < 0,001$), що свідчить про приріст на $43,95 \pm 2,17$ бали (20,93%). Рівень практичних навичок до курсу становив $58,94 \pm 1,89$, після – $91,43 \pm 0,78$ бали, з приростом на 32,49 бали (15,47%).

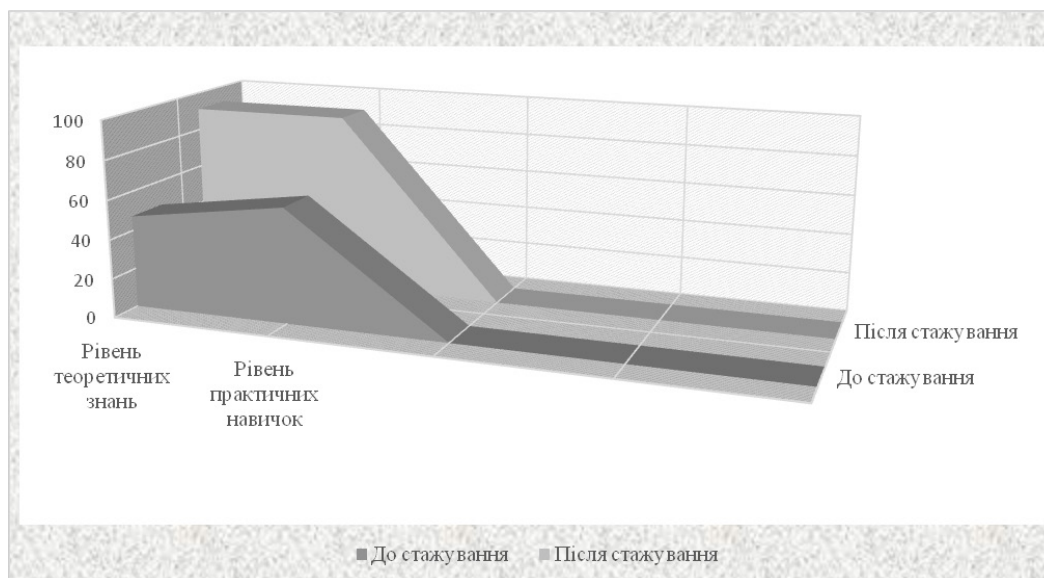

Рис. 1. Результати професійного удосконалення українських лікарів «до» і «після» курсу ALS

Усі респонденти успішно склали іспит та завершили курс. Більшість учасників фокус-групи (94,29%) вважають, що навчання за кордоном було ефективнішим, ніж в Україні. Високий рівень оцінки обумовлений використанням сучасних навчальних технологій, малими групами та кваліфікацією викладачів. Впровадження навчально-тренувальних центрів в Україні може покращити якість екстреної медичної допомоги.

За наказом МОЗ України, періодичність навчання з надання екстреної допомоги має бути ≥ 1 раз на 3

роки. Однак 47,83% респондентів вважають, що перепідготовка має проводитися раз на рік. Більшість лікарів (93,28%) активно розвивають свою професійну кваліфікацію, придбавши професійну літературу за останній рік. Водночас 13,67% не купували жодної книжки з професійної тематики. Мовний бар'єр є одним із факторів обмеження перекваліфікації лікарів за кордоном, оскільки не всі володіють іноземними мовами. Однак 47,95% респондентів вільно володіють англійською мовою, а 9,27% не володіють нею взагалі.

Особливості закордонного досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців охорони здоров'я в закладах вищої та передвищої освіти за результата-

ми проведеного дослідження, включають наступні аспекти (Табл.1).

Таблиця 1

Аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців охорони здоров'я в закладах вищої та передвищої освіти за кордоном

Особливості підготовки	Характеристика
<i>Інтеграція теоретичного та практичного навчання</i>	В закордонних навчальних закладах увагу акцентовано на поєднанні теоретичних знань з практичними навичками. Здобувачі освіти мають можливість працювати безпосередньо з пацієнтами під керівництвом досвідчених наставників, що дозволяє не лише засвоювати теорію, а й набути реального досвіду в клінічній практиці.
<i>Модульна система навчання</i>	Багато закордонних університетів застосовують модульну систему, яка інтегрує різні дисципліни та спеціалізації, дозволяючи медичним фахівцям швидко реагувати на зміни в галузі охорони здоров'я.
<i>Безперервне професійне навчання</i>	В багатьох країнах підвищення кваліфікації медичних працівників є обов'язковим, підготовчі програми чого включають курси післядипломної освіти, сертифікаційні веб-заходи, участь у конференціях, стажування та інші форми навчання.
<i>Інтернаціоналізація освіти</i>	Багато програм для медичних спеціалістів у закордонних університетах мають міжнародну спрямованість, залучаючи здобувачів освіти з різних країн і надаючи можливість працювати з міжнародними колегами, що сприяє розвитку глобального медичного досвіду та обміну знаннями.
<i>Використання сучасних технологій</i>	Впровадження новітніх технологій у медичну освіту, зокрема симуляційне навчання, дистанційне навчання, інтерактивні платформи та віртуальні медичні тренажери, що дозволяє створювати безпечне середовище для навчання складним медичним маніпуляціям і операціям.
<i>Міжнародні стандарти та акредитація</i>	Закордонні навчальні заклади часто дотримуються міжнародних стандартів, таких як стандарти ВООЗ, Європейської ради реанімації тощо, що забезпечує високий рівень якості освіти. Акредитація програм в міжнародних організаціях допомагає підвищити рівень медичної освіти.
<i>Індивідуалізація навчання</i>	У багатьох країнах практикується індивідуалізований підхід до навчання медичних працівників, що дозволяє кожному здобувачі отримати освіту, яка найбільше відповідає його кар'єрним цілям і спеціалізації.

Більшість (93,47%) учасників курсу фінансували навчання за власні кошти. Лише один респондент скористався благодійною допомогою, а двоє отримали часткове або повне фінансування від роботодавця, що вказує на проблему фінансування професійного навчання медиків в Україні, що може впливати на їхній професіоналізм і якість медичних послуг. Згідно з результатами дослідження, 64,53% респондентів мають намір працювати за кордоном або не виключають такої можливості, що свідчить про високий рівень міграції медичних працівників, що створює стимул для політичних та економічних змін, спрямованих на створення умов для самореалізації фахівців в Україні. На запитання про мету поїздки найбільше відповідей було про вдосконалення знань, отримання досвіду та ознайомлення з культурою Європи [2].

Водночас респонденти запропонували удосконалення курсу, зокрема, подовження тривалості, покращення інформування про побутові умови та організацію курсів на різні теми, такі як допомога дітям чи спеціалізована допомога при травмах. Використані технології навчання виявились ефективними для підвищення знань і навичок з екстреної медичної допомоги, сприяючи командній взаємодії та покращенню комунікацій у критичних ситуаціях [1; 3].

Таким чином, безперервне медичне навчання є важливим завданням для державних установ, медичних закладів, об'єднань медичних працівників і громадськості. Цей процес має стати частиною діяльності кожного медичного закладу. Принцип свободи вибору форм і методів професійного розвитку враховує специфіку роботи. Для обґрунтованих рекомендацій щодо навчання за кордоном необхідно провести подальші наукові дослідження. Важливо також вивчити вплив післядипломної освіти на трудову міграцію та якість медичної допомоги, а також оцінити ефективність витрат на навчання для роботодавців і перепідготовку лікарів.

Викладений матеріал дозволяє зробити на-

ступні висновки. Враховуючи позитивний досвід навчання за кордоном, Україна повинна впроваджувати новітні педагогічні технології та створювати можливості для регулярної перепідготовки медичних працівників, зокрема через навчальні центри, що спеціалізуються на наданні екстреної медичної допомоги, з використанням профілактичних, реабілітаційних та домедичних методів. За результатами опитування відмічено, що значна частина українських лікарів планує працювати за кордоном або не виключає такої можливості, про що засвідчить високий рівень міграції медичних працівників й вимагає уваги національних політичних та економічних рішень для створення кращих умов для розвитку та самореалізації лікарів в Україні. Основний тягар витрат на професійне вдосконалення медичних працівників в Україні лягає на їхні власні плечі, що може впливати на їхній професіоналізм та якість надання медичних послуг. Потрібно вирішувати проблему фінансування додаткового навчання для медичних працівників через підтримку з боку держави та роботодавців. Більшість опитаних лікарів брали участь у курсах за кордоном для вдосконалення своїх професійних знань і навичок, що підтверджує високий інтерес до міжнародного досвіду та має позитивний вплив на розвиток медичних кадрів в Україні.

Перспективи подальших досліджень. Зважаючи на позитивний та результативний досвід, який отримали українські лікарі навчаючись за кордоном, є потреба у запровадженні та популяризації міжнародної співпраці для вдосконалення та обміну інформаційним ресурсом. Це підвищує професійне самовдосконалення та розвиток медичних кадрів в цілому. Метою є пошук шляхів міжнародної співпраці та покращення фінансування з боку держав. Систематичне стажування та підвищення кваліфікації призводить до покращення практичності та вдосконалення досвіду лікаря як спеціаліста.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувалися при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Chakravarthy B., Ter Haar E., Bhat S.S. Simulation in medical school education: review for emergency medicine. *West J. Emerg. Med.* 2011. № 12 (4). P.461-466.
2. European Resuscitation Council. ERC Guidelines for resuscitation, 2010. URL: <http://resuscitation-guidelines.articleinmotion.com/resource-center>.
3. Богомаз В.М. Вплив індивідуальних чинників на можливості професійного розвитку за оцінкою практичних лікарів. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2007. № 2. С.20–25.
4. Візніук І. М., Долинний С.С. Трисуб'єктна категоризація професійного забезпечення готовності помічника лікаря-стоматолога. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 1 (13). С.16-20.
5. Паціурко Ю.М., Пилипець Я.Д., Гера Л.П. та ін. Проблемні питання організаційних та медичних аспектів надання допомоги на догоспітальному етапі. *Екстрена медична допомога. Європейські стандарти-2011: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 31 березня – 1 квітня 2011 р.)*. Київ: Медицина невідкладних станів, 2011. С.101–108.

References

1. Bohomaz, V.M. (2007). Vplyv indyvidualnykh chynnykyv na mozhlyvosti profesiinoho rozvytku za otsinkoiu praktychnykh likariv [The influence of individual factors on professional development opportunities as assessed by practicing physicians]. *Visnyk sotsialnoi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy*, 2, 20-25. [in Ukrainian].
2. Chakravarthy, B., Ter Haar, E., & Bhat, S.S. (2011). Simulation in medical school education: review for emergency medicine [Simulation in medical school education: review for emergency medicine]. *West J. Emerg. Med.*, 12 (4), 461–466. [in Ukrainian].
3. European Resuscitation Council. (2010). *ERC Guidelines for resuscitation*. URL: <http://resuscitation-guidelines.articleinmotion.com/resource-center>.
4. Patsiurko, Yu.M., Pylypets, Ya.D., & Hera, L.P. (2011) Problemni pytannia orhanizatsiinykh ta medychnykh aspektiv nadання допомоги na dohospitalnomu etapi [Problematic issues of organizational and medical aspects of providing care at the prehospital stage]. *Proceedings of International conference – Ekstrena medychna dopomoha. Yevropeiski standarty-2011* (pp.101–108). Kyiv: Medicina nevidkladnykh staniv [in Ukrainian].
5. Vizniuk, I.M., & Dolynnyi, S.S. (2021). Trysubiektna katehorizatsiia profesiinoho zabezpechennia hotovnosti pomichnyka likaria-stomatologa [Three-subject categorization of professional readiness of a dental assistant]. *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka. Series 6 1* (13), 16-20 [in Ukrainian].

Статус статті:

Отримано: 28.03.2025 Прийнято: 01.05.2025 Опубліковано: 05.05.2025

Shostatska Mariia

Doctor of Philosophy

Deputy Director for Educational Work

Vinnitsia Medical Professional College named after Academician D.K.Zabolotny

Vinnitsia, Ukraine

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE HEALTH CARE PROFESSIONALS IN THE SYSTEM OF CONTINUOUS DEVELOPMENT IN POLAND'S HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The relevance of this problem lies in the analysis of foreign experience in the professional training of future healthcare professionals in higher education institutions. The main principles, methods, and approaches used in international practice for training medical personnel are described. In particular, the focus is on effective training models, such as the use of simulation technologies, small groups, and interactive methods, which significantly increase the level of practical skills of medical workers. The aim of the article is to study the professional training of future health care professionals in the system of continuous development in higher education institutions in Poland. The following research methods were used: empirical (observation and comparison), theoretical research methods (retrospective analysis), and statistical research methods. The trend of migration of medical personnel and their desire for professional improvement is analyzed, which emphasizes the importance of creating favorable conditions for doctors in Ukraine. In foreign educational institutions, considerable attention is paid to combining theoretical knowledge with practical skills, which allows students to gain real experience in clinical practice under the guidance of experienced mentors. The use of a modular training system in many universities contributes to the integration of various disciplines and specializations, which allows future medical professionals to respond quickly to changes in the field of healthcare. Advanced training of medical workers is mandatory and includes postgraduate courses, certification web events, internships, and participation in conferences. Foreign programs have an international focus, which contributes to the development of global medical experience and knowledge exchange. The introduction of the latest technologies, such as simulation and distance learning, as well as interactive platforms, allows you to create a safe environment for learning complex medical manipulations. Foreign educational institutions adhere to international standards, which ensures a high level of medical education and accreditation of programs in international organizations. An individualized approach to education allows students to receive knowledge that meets their career goals and specialization.

Keywords: future healthcare professionals, higher education, continuous professional development, professional improvement, European standards.